

Jedan od najznačajnijih bogova sunca postao je Surya, koji je apsorbovao Savitrija (dinamičan aspekt sunca) i starog Vivasvata (sunce na izlasku). Surya je značajno božanstvo postao pred kraj rigvedskog doba. Prema legendi, on se vozi na zlatnim kočijama koja vuku sedam kobila (u kasnijoj mitologiji kobila sa sedam glava), što simbolizira sedam dana nedelje. Njegov sin je Soma bog meseca. Sa svojom braćom Indrom i Agnijem čini trojstvo. Surya je oko Varune i Mitre, čuvara kozmičkog reda. Specijalno popularno i značajno božanstvo Surya će postati u srednjem veku.

Na kraju, pomenućemo još samo dve boginje: Aditi i Ushu. Rigvedska mitologija smatra Aditi («slobodna», «nevezana») majkom nebeskih bogova, tzv. Aditya; u kasnijim vedama identificirana je sa kravom kao pojam plodnosti. Bedra boginje Aditi smatrana su pupkom sveta. U kasnijim Vedama (pred kraj vedskog doba) njen sin je Višnu, ali po jednoj drugoj legendi on se smatra njenim mužem. Aditi otelovljuje bezgranično nebo, obdržava zemlju, a personificira slobodu od greha. U mitologiji Rigveda ona je zaštitnica dece i stoke. U ranim Ve-

dama, Aditi ima šest sinova, kasnije sedam i svi se nazivaju Adityama. Prema mitologiji ona je imala osam sinova, ali je osmog Marttandu (oblik sunca) odbacila. U najkasnijim Vedama broj njenih sinova popeo se na dvanaest, simbolizirajući dvanaest meseci godine. Rigvedske Aditye smatrane su bogovima zaštitnicima etičko socijalnog reda. U indoiranskom periodu Aditye su nazivane asurama (božanstvima). Smisao reči asura u kasnovedskom dobu se dijametralno izmenio, označavajući demone. Najznačajnije i prve Aditye bili su Varuna i Mitra. Neki izvori smatraju da Aditi i Aditye nisu arijskog porekla i da im je izvorna domovina Prednja Azija.

Ushas (ušas) grčki Eos, latinski Aurora, je boginja zore. Ona je najznačajnija ranovedska boginja i staro indoevropsko božanstvo, gde je označavala prolećno sunce (slično starogrčkoj Ostari). Ona se slavila u dvadeset rigvedskih himni, a opisuje se kao zanosna igranica obnaženih grudi. Ushas donosi svetlost dana. Ružičasta boginja je ljubimica sunca i sestra noći (Ratri). Jutrom ona se vozi nebom kočijama od ruža koje vuku sedam krava. Veliki je prijatelj ljudi kojima se svakoga jutra umilno osmehuje.

U sledećem dobu, brahmanizmu, mnoge ranovedske mitološke figure promeniće idejni smisao ili sići sa pijedestala panteona, u koliko se nisu pogodno uklapale u intencije brahmanskih sveštenika.

Nameće nam se veoma smela ideja da je narod koji je pre oko 7000 g. živio u Lepenskom Viru moglo biti neko arijsko pleme koje se na istok kretalo dolinom Dunava i tu, iz bilo kojih razloga, zastalo. Na pomisao su me, pored ostalog, naveli četvorougoni žrtvenici i grob u delu naselja Proto - Lepenski Vir u kome je pronađen kostur u položaju yoge koji bi lako mogao biti grob nekog žrtvenog žreca.

Rabarbara (ili Rhabarbara Rheum. Fam. Polygonaceae) dugogodišnja zeljasta biljka poreklom iz Azije. Koristi se kao povrće, ali i u medicini.

U Rigvedama krava još nije najsvetija životinja, iako je povezana sa bogovima. Njena primarna važnost bila je uloga hraniteljice ljudi i bogova, putem rituala.

STRUJI TOPLO MLEKO

Miodrag Kajtez

•••

Polen ga golica pod čelom i peva nožicama da kopaju. Iz potaje ga dodiruju bele, mirisne dlačice pa zaboravlja na slova koja ga čekaju ili mu samo mašu. Nadraženim noktima udara po kamenčićima dok mu borovi padaju u zagrljaj.

Blistaju mu oči od nedoumice, od bola za guspućarom, od iščekivanja. Dirnuo bi ga prstom, ali ne sme jer bi odleteo u ljusku stakla. Uživaće kada bude jeo i spavao u toplom. Makar lupao čekićem po grobu, neće dozvoliti raširenim rukama grobara, sitnim, sitnim, upornim crnim tačkama koje dižu nesnosnu buku, pletu i skaču po njemu kao po magarcu. da ga uplaše.

Loptica će mu odgovoriti da je sve u redu; da se ne brine dok je kotrlja i nosi u kljunu.

Očistiće svoje meko odelo i čučnuće na vrh sobe; čekaće da udavi ono strašilo što mu se uvuklo među prste i tako besramno podsećalo na smrt.

•••

U četvoropregu punom ljudi, utrkivale su se životinje, razgolićenih, dlakavih, crnih obraza i nemarno nataknutih papuča na vrhove prstiju. Mnoštvo penavih usta lepilo im se poput suncokretovih grobnica za komade sala. Odbacile su od sebe trule zube i raznežene poplave, pa grabile noktima, ugojenim zumbulima ka sanjanim rupama konjskih zadnjica.

Godine hrastove šume ostajale su za njima. U neshvatljivom trenutku stupanja drhtavog zelenog završetka, sunce se vrhovima devojačkih belih dodira usudilo poskakujućem raspadu. Duge, prozirne pletenice ljubile su se u odsjaju garavih i prokislih uvojak.

Zagolicala je mekotom dojki snažne vratove ridih kopita i uspavala ih na porođenom proplanku.

Četvoropreg je stao. Umuklo je sve do bojažljivih, krmeljivih pogleda. Odjekivala je mirisna i mekana, travnata ledena ploča.

Izmileli su raširenih nozdruv nekadašnji začuđeni, sa žabama pod jezikom. Dantali su u otvore što su im se približavali. Slutili su u njima onu istu zečiju zamku.

Lovočuvár je pohvatao svoje nove pse i već im je odredio drva sa kojeg će rezati na lopove. Zamislao se šta će sa anđelom zlatnih dlaka, odbojnog rascvetalog crvenog osmeha.

Stavio ga je da mu svetli u kolibi.

•••

U maloj hladnoj sobi, lovci šakama praznim zamagljenih psećih amova potpiruju preteći ščučurenu konstrukciju ugla sobe. Gledaju u vrhove planinskih čizama zamišljenih opalim lišćem neprospravane noći.

Pucaju ušančene kosti i besno stišču more pod brkovima da se krene. Klipe - klape zapevaju časovnici u otpalim nosevima.

Šire se kundaci u drvored za dubokim belim tragovima probuđenih ponornica, a vuneni prsti se stežu u večitom strahu da im kljove ne zastanu u očima. Mravi njuške utonuli u noge svojih gospodara bezbolno isparavaju.

I kada sve stane, kada dirigent kućne štapićem, tada se vulkani počinju dozivati po obamrlim mišijim dvorovima. Umukne krv na doživljanoj svetlosti, zauvek zaustavljena.

Jedan izvadi zamračeni nož i razreza po sredini, od noge do noge, od života do života, medinu toplu kućicu. Odmeri je znački u jednom i po krznom kaputu sa šest pari dugmadi (i još tri para za ono pola).

Psima je dopušteno da pojedu medinu snagu.